Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [*JULIANE KOKOTT*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2015. gada 19. martā [1]

Lieta C-398/13 P

Inuit Tapiriit Kanatami u.c.
pret

Eiropas Komisiju u.c.

Apelācija — Regula (ES) Nr. 737/2010 — Regula (EK) Nr. 1007/2009 — Tirdzniecība ar izstrādājumiem no roņiem — Aizliegums laišanai tirgū Eiropas Savienībā — Izņēmumi attiecībā uz inuītu kopienām — Pareizā juridiskā pamata izvēle — Vispārējas iekšējā tirgus saskaņošanas pilnvaras (EKL 95. pants) — Pamattiesības — Starptautiskās tiesības — Apvienoto Nāciju Organizācijas Pamatiedzīvotāju tiesību deklarācija

I – **Ievads**

1. Vai Savienības likumdevējs 2009. gadā varēja pamatoties uz EKL 95. pantu (tagad – LESD 114. pants), lai visaptveroši aizliegtu izstrādājumu no roņiem laišanu Eiropas iekšējā tirgū? Tas būtībā ir jautājums, kuru Tiesa analizē šajā apelācijas tiesvedībā.

2. Nav īpaši jāuzsver ar EKL 95. panta interpretāciju un piemērošanu attiecībā uz kompetenču sadalījumu starp Savienību un dalībvalstīm saistīto juridisko problēmu augsto jutības pakāpi [2]. Līdztekus šo vispārējo iekšējā tirgus saskaņošanas pilnvaru piemērojamībai šajā lietā ir runa arī par problēmām, kas saistītas ar Savienības pamattiesību jomu. Turklāt ir jānoskaidro, kāda iedarbība ir jāatzīst Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās asamblejas deklarācijai Savienībā.

3. Šos jautājumus Savienības tiesām jau otrreiz uzdod *Inuit Tapiriit Kanatami* kā Kanādas inuītu interešu aizstāve [3], kā arī virkne citu lietas dalībnieku – it īpaši izstrādājumu no roņiem ražotāji vai tirgotāji. Tā kā tiem nebija tiesību celt tiešu prasību [4] par Eiropas Parlamenta un Padomes Pamatregulu [5], tie apstrīd Eiropas Komisijas Īstenošanas regulu [6] un šajā ziņā pakārtoti (atbilstoši LESD 277. pantam) iebilst pret Pamatregulas prettiesiskumu.

1 — Oriģinālvaloda – vācu.

2 — Izskatīšanā ir arī citas lietas par LESD 114. pantu, it īpaši lietas C-358/14 (Polija/Parlaments un Padome), C-477/14 (*Pillbox 38*) un C-547/14 (*Philip Morris* u.c.).

3 — Inuīti ir iezemiešu etniskā grupa, kas galvenokārt dzīvo arktiskos un subarktiskos reģionos Kanādas centrālajos un ziemeļaustrumu rajonos, Aļaskā, Grenlandē un atsevišķos Krievijas reģionos. Sarunvalodā līdz šim izmantotais eskimosu jēdziens līdztekus inuītiem apzīmē vēl citas arktiskā reģiona etniskās grupas.

4 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 16. septembra Regula (EK) Nr. 1007/2009 par tirdzniecību ar izstrādājumiem no roņiem (OV L 286, 36. lpp.).

5 — Rīkojums *Inuit Tapiriit Kanatami* u.c./Parlaments un Padome (T-18/10, EU:T:2011:419), apstiprināts spriedumā *Inuit Tapiriit Kanatami* u.c./Parlaments un Padome (C-583/11 P, EU:C:2013:625).

6 — Komisijas 2010. gada 10. augusta Regula (ES) Nr. 737/2010, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus, lai īstenotu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1007/2009 par tirdzniecību ar izstrādājumiem no roņiem (OV L 216, 1. lpp.).

4. Arī šoreiz *Inuit Tapiriit Kanatami* un tās līdzprasītāju prasība pirmajā instancē netika apmierināta. To prasību atcelt tiesību aktu Eiropas Savienības Vispārējā tiesa ar 2013. gada 25. aprīļa spriedumu [7] noraidīja kā nepamatotu. Tie vēršas pret to ar šo apelācijas sūdzību.

II – **Atbilstošie tiesību akti**

A – *Savienības tiesību normas*

5. Savienības tiesību normas par izstrādājumu no roņiem laišanu Eiropas iekšējā tirgū daļēji ir atrodamas Eiropas Parlamenta un Eiropas Savienības Padomes 2009. gadā pieņemtajā Pamatregulā (Regula Nr. 1007/2009), daļēji – Komisijas 2010. gadā pieņemtajā Īstenošanas regulā (Regula Nr. 737/2010). Lai gan šī tiesvedība formāli ir vērsta pret Īstenošanas regulu, no satura viedokļa iebildumi tiek celti tikai par Pamatregulas likumību.

1) Pamatregula (Regula Nr. 1007/2009)

6. Regulas Nr. 1007/2009 priekšmets tās 1. pantā ir noteikts šādi:

“Ar šo regulu paredz saskaņotus noteikumus par izstrādājumu no roņiem laišanu tirgū.”

7. Atbilstoši Regulas Nr. 1007/2009 3. pantam attiecībā uz izstrādājumiem no roņiem ir piemērojami šādi “Nosacījumi laišanai tirgū”:

“1. Ir atļauts laist tirgū tikai tādus izstrādājumus no roņiem, kuri iegūti medībās, ko tradicionāli veic inuītu vai citas iezemiešu kopienas un kas palīdz tām nodrošināt iztiku. Importētiem izstrādājumiem šos nosacījumus piemēro importēšanas laikā vai vietā.

2. Atkāpjoties no 1. punkta:

a) izstrādājumu no roņiem imports ir atļauts arī tad, ja imports ir gadījuma rakstura un tajā ietilpst tikai tādas preces, ko ceļotāji vai viņu ģimenes izmanto personīgām vajadzībām. Šādu preču veids un daudzums neliecina par to, ka tās ieved komerciālā nolūkā;

b) ir arī atļauts laist tirgū tādus izstrādājumus no roņiem, kuri iegūti kā blakusprodukti medībās, ko regulē saskaņā ar valsts tiesību aktiem un veic tikai ar mērķi nodrošināt jūras resursu ilgtspējīgu pārvaldību. Šāda laišana tirgū ir atļauta vienīgi bez nolūka gūt peļņu. Šādu preču veids un daudzums nedrīkst liecināt par to, ka tās laiž tirgū komerciālā nolūkā.

Šā punkta piemērošana nekaitē šīs regulas mērķa sasniegšanai.

3. Komisija saskaņā ar [..] vadības procedūru izdod tehniskus norādījumus, kuros ir indikatīvs saraksts ar tiem kombinētās nomenklatūras kodiem, kas varētu attiekties uz šajā pantā minētajiem izstrādājumiem no roņiem.

4. Neskarot 3. punktu, pieņem šā panta īstenošanas pasākumus. Šos pasākumus, kas ir paredzēti, lai grozītu nebūtiskus šīs regulas elementus, to papildinot, pieņem saskaņā ar [..] regulatīvo kontroles procedūru.”

7 — Spriedums *Inuit Tapiriit Kanatami* u.c./Komisija (T-526/10, EU:T:2013:215), turpmāk tekstā – “pārsūdzētais spriedums”.

8. Regulas Nr. 1007/2009 2. panta 4) punktā turklāt ir ietverta šāda jēdziena "inuīti" definīcija:

"inuītu dzimtenes, proti, to arktisko un subarktisko reģionu, kur pašlaik vai tradicionāli inuītiem ir pirmiedzīvotāju tiesības un intereses, iezemieši, ko inuīti ir atzinuši par savas tautas locekļiem, un tie ietver inupiātus, jupikus (Aļaska), inuītus, inuvialuītus (Kanāda), kalaalītus (Grenlande) un jupikus (Krievija) [..]."

9. Ir jānorāda arī uz Regulas Nr. 1007/2009 preambulas 14. apsvērumu:

"Nedrīkstētu ciest to inuītu kopienu ekonomiskās un sociālās pamatintereses, kuras nodarbojas ar roņu medībām iztikas nodrošināšanai. Medības ir inuītu sabiedrības locekļu neatņemama kultūras un identitātes sastāvdaļa, un tās par tādām ir atzītas ar ANO Deklarāciju par pamatiedzīvotāju tiesībām. Tādēļ būtu jāatļauj laist tirgū izstrādājumus no roņiem, kuri iegūti medībās, ko inuītu un citas iezemiešu kopienas tradicionāli veic un kas palīdz tām nodrošināt iztiku."

2) Īstenošanas regula (Regula Nr. 737/2010)

10. Pamatojoties uz Regulas Nr. 1007/2009 3. panta 4. punktu, Komisija 2010. gada 10. augustā ar Regulu (ES) Nr. 737/2010 (turpmāk tekstā arī – "Īstenošanas regula") pieņēma sīki izstrādātus noteikumus par tirdzniecību ar izstrādājumiem no roņiem.

11. Regulas Nr. 737/2010 1. pantā ir paredzēts:

"Šī regula paredz sīki izstrādātus noteikumus par izstrādājumu no roņiem laišanu tirgū saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1007/2009 3. pantu."

12. Regulas Nr. 737/2010 3. pantā ir noteikts, kādi nosacījumi ir jāizpilda, lai laistu tirgū izstrādājumus no roņiem, kas iegūti medībās, kuras veic inuīti vai citas iezemiešu kopienas.

13. Regulas Nr. 737/2010 4. pantā ir noteikts, ar kādiem nosacījumiem drīkst importēt izstrādājumus no roņiem, kurus ceļotāji vai viņu ģimenes paredz izmantot personīgām vajadzībām.

14. Visbeidzot, nosacījumi, ar kādiem drīkst laist tirgū jūras resursu pārvaldības rezultātā iegūtus izstrādājumus no roņiem, ir reglamentēti Regulas Nr. 737/2010 5. pantā.

B – *Apvienoto Nāciju Organizācijas rezolūcijas*

15. Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā asambleja ar Rezolūciju 61/295, kas pieņemta tās 2007. gada 13. septembra 107. plenārsēdē, svinīgi pasludināja "Apvienoto Nāciju Organizācijas Pamatiedzīvotāju tiesību deklarāciju" (turpmāk tekstā – "ANOPTD").

16. ANOPTD 19. pants ir formulēts šādi:

"Valstis apspriežas un labā ticībā sadarbojas ar attiecīgajiem pamatiedzīvotājiem ar viņu pārstāvības iestāžu starpniecību, lai iegūtu brīvprātīgu, iepriekšēju un informētu piekrišanu pirms tādu tiesību vai administratīvo aktu pieņemšanas un īstenošanas, kas var ietekmēt šos pamatiedzīvotājus."

17. No tās preambulas pēdējā apsvēruma izriet, ka ANOPTD tika pasludināta kā tāda, kas "jāīsteno partnerattiecību garā un savstarpējā cieņā" [8].

8 — Angļu valodā: "as a standard of achievement to be pursued in a spirit of partnership and mutual respect", franču valodā: "qui constitue un idéal à atteindre dans un esprit de partenariat et de respect mutuel", spāņu valodā: "como ideal común que debe perseguirse en un espíritu de solidaridad y respeto mutuo".

III – **Tiesvedība Tiesā**

18. Ar 2013. gada 8. jūlija procesuālo rakstu *Inuit Tapiriit Kanatami* un tās līdzprasītāji (turpmāk tekstā arī – "apelācijas sūdzības iesniedzēji") kopīgi iesniedza šo apelācijas sūdzību. Tie lūdz:

— atcelt pārsūdzēto spriedumu, atzīt par prettiesisku un atbilstoši LESD 277. pantam par nepiemērojamu Regulu Nr. 1007/2009, kā arī atbilstoši LESD 263. pantam atcelt Regulu Nr. 737/2010, ja Tiesa uzskatītu, ka ir zināma visa nepieciešamā informācija, lai izlemtu lietā par prasību atcelt apstrīdēto regulu;

— pakārtoti, atcelt pārsūdzēto spriedumu un nodot lietu atpakaļ izskatīšanai Vispārējā tiesā;

— piespriest Eiropas Komisijai atlīdzināt visus to tiesāšanās izdevumus.

19. Komisijas prasījumi ir šādi:

— noraidīt apelācijas sūdzību un

— piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējiem solidāri atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

20. Parlaments, kas pirmajā instancē iestājās lietā Komisijas prasījumu atbalstam, attiecībā uz savu pieteikuma daļu lūdz:

— noraidīt apelācijas sūdzību un

— piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējiem atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

21. Visbeidzot, Padome, kas arī jau pirmajā instancē iestājās lietā Komisijas prasījumu atbalstam, lūdz Tiesu

— pilnībā noraidīt apelācijas sūdzību un

— piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējiem atlīdzināt Padomes tiesāšanās izdevumus.

22. Tiesa apelācijas sūdzību izskatīja tiesvedības rakstveida daļā un 2015. gada 9. februārī – tiesvedības mutvārdu daļā.

IV – **Vērtējums**

23. *Inuit Tapiriit Kanatami* un tās līdzprasītāji savā apelācijas sūdzībā vairs neizvirza visus jautājumus, kas bija tiesvedības pirmajā instancē priekšmets. Drīzāk juridiskās debates apelācijas tiesvedībā ir vairs tikai par dažām izvēlētām problēmām, kas kopumā attiecas uz Pamatregulas likumību[9]. Šajā ziņā runa ir par kļūdām tiesību piemērošanā, kuras Vispārējā tiesa esot pieļāvusi, noraidot *Inuit Tapiriit Kanatami* un tās līdzprasītāju pakārtoti celto iebildumu pret Pamatregulas prettiesiskumu (LESD 277. pants). Pirms šo materiāltiesisko iebildumu iztirzāšanas[10] ir nepieciešama īsa iepriekšēja piezīme par pirmajā instancē celtās prasības atcelt tiesību aktu pieņemamību.

9 — Pēc Kanādas un Norvēģijas iniciatīvas Pasaules Tirdzniecības organizācijas strīdus izšķiršanas iestādē uzsāktie procesi pret Eiropas Savienību ("EC – Seal Products", DS 400 un DS 401), attiecībā uz kuriem 2014. gada 18. jūlijā tika pieņemti galīgie ziņojumi ar ieteikumiem, bija par citiem jautājumiem, par kuriem šajā apelācijas tiesvedībā nav strīda.

10 — Šajā ziņā skat. šo secinājumu 27.–96. punktu.

A – *Iepriekšēja piezīme par pirmajā instancē celtās prasības atcelt tiesību aktu pieņemamību*

24. Neraugoties uz Padomes pirmās instances tiesvedībā izvirzītajiem iebildumiem, Vispārējā tiesa nav atsevišķi analizējusi *Inuit Tapiriit Kanatami* un tās līdzprasītāju tiesības celt prasību un uzreiz ir aplūkojusi to prasības pamatotību [11].

25. Šis apstāklis gan būtībā neliedz Tiesai apelācijas tiesvedības stadijā pēc savas iniciatīvas pārliecināties, vai *Inuit Tapiriit Kanatami* un tās līdzprasītājiem bija nepieciešamās tiesības celt prasību LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē [12].

26. Taču atšķirībā no pirmās pēc *Inuit Tapiriit Kanatami* un tās līdzprasītāju iniciatīvas uzsāktās tiesvedības, kas bija vērsta tieši pret Pamatregulu [13], šī lieta, kas ir vērsta pret Īstenošanas regulu, nav saistīta ar būtiskām pieņemamības problēmām attiecībā uz tiesībām celt prasību. Tas tādēļ, ka var pamatot, ka vismaz tos prasītājus, kas paši realizē izstrādājumus no roņiem un tos pārdod Eiropas iekšējā tirgū, Komisijas Īstenošanas regula skar tieši un attiecībā uz tiem nav nepieciešami citi Īstenošanas pasākumi. Līdz ar to tiem saskaņā ar LESD 263. panta ceturtās daļas trešo alternatīvu [14] var tikt atzītas tiesības celt prasību. Saskaņā ar judikatūru ar to pietiek, lai visu prasītāju kopīgo pirmajā instancē celto prasību atcelt tiesību aktu [15] kopumā atzītu par pieņemamu.

B – *Par EKL 95. panta kā Pamatregulas juridiskā pamata izvēli (pirmais apelācijas sūdzības pamats)*

27. Ar pirmo apelācijas sūdzības pamatu *Inuit Tapiriit Kanatami* un tās līdzprasītāji Vispārējai tiesai pārmet divas kļūdas tiesību piemērošanā attiecībā uz EKL 95. pantu. Šajā ziņā tie neapšauba attiecīgās tiesību normas kā visaptveroša noteiktu izstrādājumu laišanas tirgū aizlieguma juridiskā pamata vispārēju piemērotību. Drīzāk tie par tiesvedības priekšmetu uzskata divus šaurus jautājumus: pirmkārt, runa ir par brīdi likumdošanas procesā, kad ir jābūt izpildītiem EKL 95. panta piemērošanas nosacījumiem, un, otrkārt, par tirdzniecības apjoma nozīmi, kam ir jābūt konstatējamam, lai pamatotu atsaukšanos uz EKL 95. pantu.

1) Attiecīgais brīdis, vērtējot EKL 95. pantā ietvertos nosacījumus (pirmā apelācijas sūdzības pamata pirmā daļa)

28. Pirmkārt, apelācijas sūdzības iesniedzēji, ņemot vērā pārsūdzētā sprieduma 36.–64. punktu, iebilst pret to, ka Vispārējā tiesa nav balstījusies uz pareizo brīdi, pārbaudot, vai bija izpildīti EKL 95. pantā ietvertie nosacījumi attiecībā uz Pamatregulu. Tie uzskata, ka nozīme esot nevis Pamatregulas pieņemšanas brīdim, bet gan agrākam brīdim, proti, brīdim, kad Komisija iesniedza priekšlikumu par minēto regulu.

29. Šis arguments nav pamatots.

11 — Šajā ziņā Vispārējā tiesa balstās uz Tiesas dažreiz piemēroto judikatūru atbilstoši spriedumiem Padome/*Boehringer* (C-23/00 P, EU:C:2002:118, 51. un 52. punkts) un Francija/Komisija (C-233/02, EU:C:2004:173, 26. punkts).

12 — Spriedums *Stadtwerke Schwäbisch Hall* u.c./Komisija (C-176/06 P, EU:C:2007:730, 18. punkts).

13 — Šajā ziņā skat. iepriekš 5. zemsvītras piezīmi.

14 — Ar Lisabonas līgumu ieviestā LESD 263. panta ceturtās daļas trešā alternatīva piešķir fiziskām un juridiskām personām tiesības celt prasību par reglamentējošu aktu, kas viņu skar tieši un nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem.

15 — Spriedums *CIRFS* u.c./Komisija (C-313/90, EU:C:1993:111, 30. un 31. punkts).

30. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, novērtējot Savienības tiesību akta likumību, nozīme vienmēr ir faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, kas pastāv akta pieņemšanas brīdī [16]. Tas it īpaši attiecas arī uz jautājumu, par kuru lietas dalībnieki strīdas šajā tiesvedībā, proti, vai esošās atšķirības valstu tiesiskajos regulējumos bija pietiekami lielas, lai attaisnotu uz EKL 95. pantu balstītu Savienības likumdevēja rīcību [17].

31. Pretējā gadījumā Parlamentam un Padomei parastajā likumdošanas procedūrā (agrāk – koplēmuma procedūra) būtu ļoti grūti grozīt Komisijas ierosināto tiesību aktu ar mērķi ņemt vērā jaunu faktisko un tiesisko situāciju vai paust pārējo likumdevēju citu politisko vērtējumu par izlemjamajiem jautājumiem, ieskaitot jautājumu par pareizo juridisko pamatu.

32. Nedz apelācijas sūdzības iesniedzēju norādītais kompetences piešķiršanas princips (LES 5. panta 2. punkta pirmais teikums, lasot to kopā ar 1. punkta pirmo teikumu, agrāk – EKL 5. panta 1. punkts), nedz EKL 95. pantā noteiktais saskaņošanas mērķis neliedz, veicot pārbaudi tiesā, ņemt vērā attiecīgā tiesību akta pieņemšanas brīdi.

33. Tā ir tiesa, ka Komisijai priekšlikumi par likumdošanas aktiem Parlamentam un Padomei vispār būtu jāsniedz tikai tad, ja ir paredzams, ka brīdī, kad tos, iespējams, pieņems abi pārējie likumdevēji, būs izpildīti visi nosacījumi, lai atsauktos uz EKL 95. pantu, tātad arī saskaņošanas pasākuma nepieciešamība Savienības līmenī. Tas izriet no Komisijas institucionālās atbildības (LES 17. panta 1. un 2. punkts), kā arī no tās lojālas sadarbības pienākuma attiecībā pret pārējām Savienības iestādēm (LES 13. panta 2. punkta otrais teikums) un dalībvalstīm (LES 4. panta 3. punkta pirmā daļa). Taču likumdošanas akta pārbaudes tiesā priekšmets nav tās iestādes rīcība, kas ir iesniegusi priekšlikumu, bet gan to iestāžu rīcība, kas ir pieņēmušas likumdošanas aktu. Tādējādi Vispārējā tiesā ir jāņem vērā Parlamenta un Padomes lēmuma pieņemšanas brīdis, nevis brīdis, kad Komisija ir uzsākusi likumdošanas procedūru.

34. Apelācijas sūdzības iesniedzēju bažas par to, ka savā ziņā bezmērķīgs Komisijas priekšlikums – līdzīgi kā prognoze, kas piepildās pati par sevi, – vispār varot tikai izraisīt atšķirīgu valstu normatīvo un administratīvo aktu pieņemšanu un līdz ar to, galu galā, pats radīt nosacījumus, lai atsauktos uz EKL 95. pantu, man šķiet nepamatotas. Ir lielāka iespējamība, ka valsts likumdevēji izvairīsies regulēt valsts līmenī noteiktu jautājumu, līdzko Komisija būs iesniegusi priekšlikumu par saskaņošanas pasākumu Savienības līmenī.

35. Līdz ar to Vispārējā tiesa, EKL 95. pantā ietverto nosacījumu pārbaudē balstoties uz Pamatregulas pieņemšanas brīdi, nevis ņemot vērā Komisijas priekšlikuma iesniegšanas brīdi, kopumā nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

2) Atsaukšanās uz EKL 95. pantu nosacījumi

36. Otrkārt, apelācijas sūdzības iesniedzēji norāda, ka EKL 95. panta piemērošanas nosacījumi šajā gadījumā nebija izpildīti neatkarīgi no tā, kurš brīdis tiek izmantots par kritēriju. Šī kritika ir izteikta jau šī pirmā apelācijas sūdzības pamata pirmajā daļā kā daži pakārtoti izvirzīti argumenti un turpinās otrajā daļā. Šajā ziņā var saskatīt divas problēmas: vai atšķirības starp valstu tiesību un administratīvajiem aktiem bija pietiekami lielas, lai būtu nepieciešama Savienības likumdevēju rīcība (par to skat. tūlīt a) sadaļā)? Un vai tirdzniecība ar izstrādājumiem no roņiem Savienībā bija pietiekami apjomīga, lai attaisnotu saskaņošanas pasākumu (par to skat. turpinājumā b) sadaļu)?

16 — Spriedumi Francija/Komisija (15/76 un 16/76, EU:C:1979:29, 7. punkts), *Crispoltoni* u.c. (C-133/93, C-300/93 un C-362/93, EU:C:1994:364, 43. punkts), *IECC*/Komisija (C-449/98 P, EU:C:2001:275, 87. punkts) un *Schaible* (C-101/12, EU:C:2013:661, 50. punkts).

17 — Spriedumi *Arnold André* (C-434/02, EU:C:2004:800, 38. punkts), *Swedish Match* (C-210/03, EU:C:2004:802, 37. punkts), Vācija/Parlaments un Padome (C-380/03, EU:C:2006:772, 46., 51. un 55. punkts) un *Vodafone* u.c. (C-58/08, EU:C:2010:321, it īpaši 39. punkts).

a) Atšķirības starp valstu tiesību un administratīvajiem aktiem (pakārtota argumentācija attiecībā uz pirmā apelācijas sūdzības pamata pirmo daļu)

37. Apelācijas sūdzības iesniedzēju skatījumā Pamatregulas pieņemšanas brīdī, kā arī jau pirms tam – Komisijas priekšlikuma iesniegšanas brīdī atšķirības starp valstu tiesību normām par izstrādājumu no roņiem laišanu tirgū ne tuvu nebija tik būtiskas, lai uzsāktu likumdošanas procedūru saskaņā ar EKL 95. pantu.

38. Šis viedoklis nepārliecina.

39. Ir jāatzīst, ka EKL 95. panta 1. punktā paredzēto pasākumu mērķim patiešām ir jābūt iekšējā tirgus izveides un darbības nosacījumu uzlabošana [18].

40. Lai gan vienkārša atšķirību starp valstu tiesību normām konstatācija un abstrakts pamatbrīvību ierobežošanas vai konkurences izkropļošanas risks nav pietiekams pamats EKL 95. panta kā juridiskā pamata izvēlei, Savienības likumdevējs šo tiesību normu var izvēlēties tostarp gadījumos, kad pastāv tādas atšķirības starp valstu tiesību normām, kuras var kavēt pamatbrīvību īstenošanu un tādējādi tieši ietekmēt iekšējā tirgus darbību [19] vai radīt būtiskus konkurences izkropļojumus [20].

41. Pamatregula pilnībā atbilst šīm prasībām.

42. Saskaņā ar Vispārējās tiesas konstatēto [21], par ko Tiesā netika izteikts pārmetums par sagrozīšanu, vairākas dalībvalstis bija pieņēmušas tiesību normas par tādu saimniecisko darbību ierobežošanu vai aizliegšanu, kas saistītas ar izstrādājumu no roņiem ražošanu, vai arī tās plānoja šādas tiesību normas pieņemt vai pārbaudīt. Precīzāk, Pamatregulas pieņemšanas brīdī dažas dalībvalstis jau bija aizliegušas izstrādājumu no roņiem laišanu tirgū un citas plānoja pieņemt šādas tiesību normas, kamēr citās dalībvalstīs turpretim nepastāvēja šo izstrādājumu tirdzniecības ierobežojumi, kas nozīmē, ka tirdzniecības nosacījumi Savienībā bija atšķirīgi un pastāvēja bažas par iekšējā tirgus sadrumstalotību.

43. Šīs atšķirības piemērojamajās valstu tiesību normās, uz kurām vairākkārt ir atsauce Pamatregulas preambulas apsvērumos [22], Savienības likumdevējs varēja izmantot kā pamatu saskaņošanas pasākuma veikšanai Savienības līmenī. Tas tādēļ, ka šādas atšķirības var apgrūtināt izstrādājumu no roņiem tirdzniecību Eiropas iekšējā tirgū [23]. Turklāt, ņemot vērā atšķirīgās valstu tiesību normas, pastāvēja risks, ka Eiropas patērētāji kļūtu aizdomu pilni pat pret produktiem, kas gan nav izgatavoti no roņiem, bet kurus no tādiem nevar viegli atšķirt [24].

44. Taču *Inuit Tapiriit Kanatami* un tās līdzprasītāji iebilst, ka Vispārējā tiesa šajā ziņā ir balstījusies tikai uz ļoti vispārīgiem apgalvojumiem Pamatregulas preambulas apsvērumos. Turklāt tā savos apsvērumos esot nepareizi atsaukusies uz Komisijas tikai tiesvedībā Vispārējā tiesā rakstveidā norādītajām ziņām.

45. Tomēr arī šis pārmetums nav pamatots.

18 — Spriedumi *British American Tobacco (Investments)* un *Imperial Tobacco* (C-491/01, EU:C:2002:741, 60. punkts), Apvienotā Karaliste/Parlaments un Padome (C-217/04, EU:C:2006:279) un *Vodafone* u.c. (C-58/08, EU:C:2010:321, 32. punkts).

19 — Spriedumi Vācija/Parlaments un Padome (C-380/03, EU:C:2006:772, 37. punkts) un *Vodafone* u.c. (C-58/08, EU:C:2010:321, 32. punkts).

20 — Spriedumi Vācija/Parlaments un Padome (C-376/98, EU:C:2000:544, 84. un 106. punkts) un *Vodafone* u.c. (C-58/08, EU:C:2010:321, 32. punkts).

21 — It īpaši skat. pārsūdzētā sprieduma 36. punktu.

22 — Regulas Nr. 1007/2009 preambulas 5., 6. un 7. apsvērums.

23 — Regulas Nr. 1007/2009 preambulas 6. apsvērums.

24 — Regulas Nr. 1007/2009 preambulas 7. un 10. apsvērums.

46. Pirmkārt, ir jānorāda, ka vispārpiemērojamam Savienības tiesību akta pamatojumam nevar tikt izvirzītas tādas pašas prasības kā Savienības iestāžu lēmumu pamatojumam konkrētos gadījumos. Vispārpiemērojamu tiesību aktu gadījumā pamatojumā var būt tikai norādīta vispārējā situācija, kuras dēļ šis tiesību akts ir pieņemts, un minēti vispārējie mērķi, kurus ar to ir paredzēts sasniegt; no tā ir jābūt secināmam tikai attiecīgā tiesību akta galvenajam mērķim [25].

47. Otrkārt, Savienības iestādēm saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ir tiesības tiesas procesā savā aizstāvības argumentācijā sīkāk izklāstīt apstrīdētā tiesību akta pamatojumu [26]. Šajā ziņā gan nevar notikt "aizstāšana" ar pilnīgi jaunu pamatojumu [27]. Tomēr nekas neliecina par to, ka Savienības iestādes nevarētu sniegt Vispārējai tiesai pamatinformāciju par likumdošanas aktu, kas Vispārējai tiesai sniedz iespēju pārbaudīt šī tiesību akta preambulā minētā tā pieņemšanas pamatojuma pareizību un tādējādi, galu galā, labāk izvērtēt tā likumību.

48. Tieši tā tas ir šajā gadījumā – nenorādot uz jaunu pamatojumu, Komisija tās procesuālajā rakstā pirmajā instancē ir tikai aprakstījusi, kuras dalībvalstis kurā brīdī savās valsts tiesībās ir noteikušas vai ir apsvērušas noteikt izstrādājumu no roņiem laišanas tirgū aizliegumu.

49. Turklāt Vispārējā tiesa ir pareizi [28] izklāstījusi, ka nedz EKL 95. panta formulējums, nedz tā mērķis neprasa to dalībvalstu minimālo skaitu, kuru valsts tiesību normām ir jābūt savstarpēji atšķirīgām, lai Savienības līmenī varētu īstenot saskaņošanas pasākumus.

50. Līdz ar to pretēji tam, kā, šķiet, uzskata *Inuit Tapiriit Kanatami* un tās līdzprasītāji, vienīgi apstāklis, ka likumdošanas procedūras uzsākšanas brīdī tikai divas dalībvalstis [29] bija noteikušas izstrādājumu no roņiem aizliegumu valsts līmenī, neliedza piemērot EKL 95. pantu [30].

51. Tas tādēļ, ka Savienības likumdevēja rīcības saskaņā ar EKL 95. pantu nosacījumiem ir nevis kvantitatīvs, bet gan kvalitatīvs raksturs. Lai veiktu saskaņošanas pasākumu, nav tik lielas nozīmes tam, vai un cik daudzās dalībvalstīs noteikts izstrādājums ir tiesību normu vai pat aizliegumu priekšmets. Katrs esošs vai konkrēti sagaidāms tirdzniecības iekšējā tirgū traucējums var attaisnot saskaņošanas pasākumu, ja vien tiek ievēroti vispārējie tiesību principi attiecībā uz saskaņošanas pilnvaru īstenošanu – it īpaši subsidiaritātes un samērīguma principi (LES 5. panta 3. un 4. punkts).

52. Piebildīšu, ka neatkarīgi no atšķirību starp valstu tiesību normām esamības vai neesamības saskaņošana Savienības līmenī var būt nepieciešama arī tad, ja attiecībā uz konkrētu jaunu izstrādājumu Eiropā vēl nepastāv tirgus un tirdzniecības noteikumi, jo vienoti juridiskie nosacījumi vēl ir tikai jānosaka.

53. Līdz ar to kopumā nekas nenorāda, ka Vispārējā tiesa, pārbaudot apstākļus, kas konkrētajā gadījumā attaisno atsaukšanos uz EKL 95. pantu, būtu pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

25 — Spriedums *AJD Tuna* (C-221/09, EU:C:2011:153, 59. punkts).

26 — Spriedums *Stora Kopparbergs Bergslags*/Komisija (C-286/98 P, EU:C:2000:630, 61. punkts); šajā pašā nozīmē spriedumi *Präsident Ruhrkohlen-Verkaufsgesellschaft* u.c./Augstā iestāde (no 36/59 līdz 38/59 un 40/59, EU:C:1960:36, it īpaši 926. un 927. lpp.) un *Picciolo* /Parlaments (111/83, EU:C:1984:200, 22. punkts).

27 — Spriedumi *Michel*/Parlaments (195/80, EU:C:1981:284, 22. punkts), *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija (C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P, EU:C:2005:408, 463. punkts), *Elf Aquitaine*/Komisija (C-521/09 P, EU:C:2011:620, 149. punkts) un *Alliance One International* un *Standard Commercial Tobacco*/Komisija (C-628/10 P un C-14/11 P, EU:C:2012:479, 74. punkts).

28 — Pārsūdzētā sprieduma 51. punkts.

29 — Beļģija un Nīderlande.

30 — Šajā pašā nozīmē spriedumi *Arnold André* (C-434/02, EU:C:2004:800, 38. punkts) un *Swedish Match* (C-210/03, EU:C:2004:802, 37. punkts).

b) Attiecīgā tirdzniecības apjoma nozīme attiecībā uz rīcību saskaņā ar EKL 95. pantu (pirmā apelācijas sūdzības pamata otrā daļa)

54. Turpinājumā apelācijas sūdzības iesniedzēji saistībā ar šo pirmo apelācijas sūdzības pamatu norāda, ka Vispārējā tiesa, pārsūdzētā sprieduma 56. punkta beigās norādot, ka runa ir par izstrādājumiem, "kuru tirdzniecība starp dalībvalstīm noteikti nav niecīga", ir izmantojusi nepareizu kritēriju, vērtējot esošās atšķirības starp valstu tiesību normām par tirdzniecību ar izstrādājumiem no roņiem.

55. Pretēji tam, kā, šķiet, uzskata Parlaments, šis iebildums nav, piemēram, mēģinājums apšaubīt Vispārējās tiesas faktu un pierādījumu vērtējumu, kas nebūtu pieļaujams apelācijas tiesvedībā. Drīzāk runa ir par jautājumu, vai Vispārējā tiesa, pārbaudot apstrīdētā lēmuma likumību, ir piemērojusi pareizus juridiskos kritērijus un vai tā no konstatētajiem faktiem ir izdarījusi juridiski pareizus secinājumus. Tā pārbaude noteikti ietilpst Tiesas kā apelācijas instances uzdevumos [31].

56. Būtībā apelācijas sūdzības iesniedzēji pārmet Vispārējai tiesai, ka tā ir izvirzījusi pārāk zemas prasības attiecībā uz Savienības likumdevēja īstenotajiem saskaņošanas pasākumiem. Atsaucoties uz formulējumiem dažos agrākajos Tiesas spriedumos, tie uzskata, ka EKL 95. pants var tikt izmantots par juridisko pamatu tikai tad, ja runa ir par tirgu, kurā tirdzniecības starp dalībvalstīm apjoms ir "samērā ievērojams" [32] vai, citiem vārdiem, kurā šai tirdzniecībai ir "salīdzinoši liela nozīme" [33].

57. Šķiet, ka šis iebildums balstās uz dubultu pārpratumu.

58. Pirmkārt, Vispārējā tiesa ar saviem apstrīdētajiem apsvērumiem par "tirdzniecību, kura nav niecīga" nevēlējās noteikt īpašu EKL 95. panta piemērošanas kritēriju, bet gan tikai precīzi atbildēt uz argumentu, ko *Inuit Tapiriit Kanatami* un tās līdzprasītāji paši izvirzīja pirmās instances tiesvedībā. Proti, tie apgalvoja, ka izstrādājumu no roņiem ražošana Savienībā esot "niecīga" [34].

59. Otrkārt, apelācijas sūdzības iesniedzēju pārmetums balstās uz nepareizu Tiesas judikatūras par EKL 95. pantu izpratni. Ir gan tiesa, ka Tiesa atkārtoti ir norādījusi uz tirdzniecības ar attiecīgajiem produktiem "salīdzinoši lielo" raksturu vai "samērā ievērojamo uzdevumu" [35]. Taču šajā ziņā runa ir tikai par attiecīgā atsevišķā gadījuma apstākļu īpašu vērtējumu, nevis, piemēram, par Savienības likumdevēja izpildāmu juridisku prasību, lai varētu atsaukties uz EKL 95. pantu.

60. Vispārējās iekšējā tirgus saskaņošanas pilnvaras (EKL 95. pants, tagad – LESD 114. pants) nav saistītas ar *de minimis* slieksni tādā izpratnē, ka Savienības likumdevējam, ja tirdzniecība ir mazāka par minimālo apjomu, būtu aizliegts īstenot ar attiecīgo produktu saistītus saskaņošanas pasākumus [36].

61. Pirmkārt, šādu *de minimis* slieksni, ņemot vērā produktu tirgu dažādību Eiropā, gandrīz nebūtu iespējams vispārīgi definēt, un tādēļ tas varētu radīt lielu tiesisko nenoteiktību. Otrkārt, pastāvētu nopietns risks, ka radīsies "divu līmeņu iekšējais tirgus", kurā ar vienotiem visā Savienībā spēkā esošiem juridiskiem nosacījumiem saistītas priekšrocības tiks piemērotas tikai nozīmīgiem produktiem

31 — Spriedumi *Sumitomo Metal Industries* un *Nippon Steel*/Komisija (C-403/04 P un C-405/04 P, EU:C:2007:52, 40. punkts), *Bertelsmann* un *Sony Corporation of America*/*Impala* (C-413/06 P, EU:C:2008:392, 117. punkts), *Solvay*/Komisija (C-109/10 P, EU:C:2011:686, 51. punkts) un Komisija/*Stichting Administratiekantoor Portielje* (C-440/11 P, EU:C:2013:514, 59. punkts).

32 — Spriedumi *British American Tobacco* (*Investments*) un *Imperial Tobacco* (C-491/01, EU:C:2002:741, 64. punkts), *Arnold André* (C-434/02, EU:C:2004:800, 39. punkts) un *Swedish Match* (C-210/03, EU:C:2004:802, 38. punkts).

33 — Spriedums Vācija/Parlaments un Padome (C-380/03, EU:C:2006:772, 53. punkts).

34 — Skat. pārsūdzētā sprieduma 55. punktu.

35 — Šajā ziņā skat. vēlreiz iepriekš 32. un 33. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus.

36 — Tikai attiecībā uz iejaukšanās pamatbrīvības intensitāti, taču ne attiecībā uz konkrētā tirdzniecības apjoma nozīmi judikatūrā dažkārt ir ticis atzīts sava veida *de minimis* slieksnis; skat., piemēram, spriedumus *CMC Motorradcenter* (C-93/92, EU:C:1993:838, 12. punkts), *Graf* (C-190/98, EU:C:2000:49, 25. punkts) un Komisija/Spānija (C-211/08, EU:C:2010:340, 72. punkts).

ar lielu tirdzniecības apjomu, turpretim tirdzniecībai ar mazāk nozīmīgiem produktiem tās netiks piemērotas. Tieši attiecībā uz noteiktiem jauniem produktiem, kuru tirdzniecības apjoms vēl ir neliels un attiecībā uz kuriem, iespējams, ir jāpiemēro vienoti juridiskie nosacījumi to ienākšanai iekšējā tirgū, minētais varētu radīt nelabvēlīgas sekas.

62. EKL 95. pants nekādā ziņā neizslēdz Savienības likumdevēja īstenotu dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz produktiem ar nenozīmīgu tirdzniecības apjomu, ja vien tiek ievēroti vispārējie tiesību principi attiecībā uz saskaņošanas pilnvaru īstenošanu – it īpaši subsidiaritātes un samērīguma principi (LES 5. panta 3. un 4. punkts).

3) Starpsecinājumi

63. Līdz ar to rezumējot pirmais apelācijas sūdzības pamats kopumā ir jānoraida.

C – *Par pamattiesībām (otrais apelācijas sūdzības pamats)*

64. Ar savu otro apelācijas sūdzības pamatu *Inuit Tapiriit Kanatami* un tās līdzprasītāji norāda pavisam uz trīs kļūdām tiesību piemērošanā, ko to skatījumā ir pieļāvusi Vispārējā tiesa attiecībā uz vispārējiem pamattiesību principiem.

1) Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību konvencijas (turpmāk tekstā – "ECPAK") ievērošana (otrā apelācijas sūdzības pamata pirmā daļa)

65. Pirmkārt, apelācijas sūdzības iesniedzēji ar šo otro apelācijas sūdzības pamatu iebilst pret to, ka Vispārējā tiesa ir atsaukusies tikai uz Eiropas Savienības Pamattiesību hartu [37], nevis uz ECPAK kā vispārējo pamattiesību principu avotu. Tie pārmet Vispārējai tiesai, ka tā ir "pārkvalificējusi" tās pirmajā instancē sniegto argumentāciju par ECPAK. Tās šādu rīcību uzskata par kļūdu tiesību piemērošanā.

66. Šajā ziņā ir jānorāda, ka ECPAK kā tāda šobrīd nav Savienības tiesību daļa, jo līdz šim tā nav tikusi formāli integrēta Savienības tiesību sistēmā kā juridisks instruments [38]. Tādējādi attiecīgā konvencija šobrīd nevar tikt izmantota kā kritērijs, pārbaudot Savienības iestāžu tiesību aktu likumību.

67. Vispārējā tiesa šajā gadījumā pilnīgi pareizi tā vietā ir balstījusies uz Pamattiesību hartu, kurai kopš Lisabonas līguma stāšanās spēkā 2009. gada 1. decembrī ir konstitucionāls raksturs (LES 6. panta 1. punkta pirmā daļa) un kura ir kļuvusi par svarīgāko pamattiesību avotu Savienības tiesībās [39].

68. Attiecībā uz ECPAK ir jāatzīst, ka tā joprojām pilda divas svarīgas funkcijas attiecībā uz pamattiesību aizsardzību Savienībā – pirmkārt, tā sniedz informāciju par Hartā ietverto pamattiesību nozīmi un apjomu, ciktāl tās atbilst ECPAK garantētajām tiesībām (Hartas 52. panta 3. punkta pirmais teikums). Otrkārt, tā ir un paliek svarīgākais nerakstīto pamattiesību, kas ir Savienības tiesību vispārīgo principu pamats (LES 6. panta 3. punkts), izziņas avots. Līdz ar to ECPAK, galu galā, ir definēts Savienībā nodrošināmās pamattiesību aizsardzības minimālais standarts [40] (skat. arī Hartas 53. pantu).

37 — Šajā ziņā it īpaši skat. pārsūdzētā sprieduma 105. punktu.

38 — Spriedumi *Schindler Holding* u.c./Komisija (C-501/11 P, EU:C:2013:522, 32. punkts) un *Åkerberg Fransson* (C-617/10, EU:C:2013:105, 44. punkts), kā arī Atzinums 2/13 (EU:C:2014:2454, 179. punkts).

39 — Šajā pašā nozīmē spriedumi *Otis* u.c. (C-199/11, EU:C:2012:684), *Chalkor*/Komisija (C-386/10 P, EU:C:2011:815) un *Schindler Holding* u.c./Komisija (C-501/11 P, EU:C:2013:522); arī spriedumā *Sky Österreich* (C-283/11, EU:C:2013:28) Tiesa ir analizējusi tikai Pamattiesību hartas tiesību normas, lai gan tai uzdotais jautājums attiecās arī uz ECPAK 1. papildprotokolu.

40 — Šajā ziņā skat. arī manus secinājumus lietā *Akzo Nobel Chemicals* un *Akcros Chemicals*/Komisija (C-550/07 P, EU:C:2010:229, 143. punkts), kā arī manu viedokli atzinuma procedūrā 2/13 (EU:C:2014:2475, 203. punkts).

69. Tomēr šajā gadījumā nav skaidrs, ciktāl šādā veidā no ECPAK – lasot to kopā ar LES 6. panta 3. punktu vai Hartas 52. panta 3. punkta pirmo teikumu – izrietētu augstākas Savienības likumdevējiem izvirzāmās prasības nekā no Vispārējās tiesas citētās Hartas. *Inuit Tapiriit Kanatami* un tās līdzprasītāji apelācijas sūdzībā par to nav snieguši konkrētus paskaidrojumus. Arī tiesas sēdē tie nesniedza paskaidrojumu, lai atbildētu uz manu tiešo pieprasījumu.

70. Līdz ar to nav skaidrs, kas būtu mainījies, ja Vispārējā tiesa būtu atsaukusies uz ECPAK, kā to bija vēlējušies apelācijas sūdzības iesniedzēji, un ciktāl šī neesošā atsauce varētu pamatot pārsūdzētā sprieduma atcelšanu [41].

71. Ņemot vērā minēto, es piekrītu Parlamentam, ka apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentācija par ECPAK ir neefektīva (franču valodā – "inopérante"). Līdz ar to šī otrā apelācijas pamata pirmā daļa nav pamatota.

2) Komerciālo interešu ievērošana saistībā ar pamattiesībām uz īpašuma aizsardzību (otrā apelācijas sūdzības pamata otrā daļa)

72. Otrkārt, apelācijas sūdzības iesniedzēji ar šo otro apelācijas sūdzības pamatu norāda, ka Vispārējā tiesa, pieļaujot kļūdu tiesību piemērošanā, no tiesību uz īpašumu aizsardzības jomas esot izslēgusi komerciālās intereses.

73. Arī šis arguments nav pamatots.

74. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Savienības tiesībās garantētā īpašumtiesību aizsardzība, kā tā šobrīd ir nostiprināta Pamattiesību hartas 17. pantā, neattiecas uz parastām komerciālām interesēm vai iespējām, kuru nenoteiktība ir raksturīga pašai saimnieciskās darbības būtībai [42]. Uzņēmējs nevar atsaukties uz iegūtām tiesībām vai pat tikai uz tiesisko paļāvību uz to, ka tiks saglabāta pastāvošā situācija, kura var tikt grozīta ar Savienības likumdevēja tiesību aktiem [43].

75. Tas pats izriet no ECPAK 1. papildprotokola 1. panta, kas atbilstoši Hartas 52. panta 3. punkta pirmajam teikumam un LES 6. panta 3. punktam ir jāņem vērā. Tas tādēļ, ka tajā nostiprinātā īpašuma garantija saskaņā ar ECT judikatūru arī neattiecas uz vienkāršas peļņas iespējas aizsardzību [44].

76. Saskaņā ar Strasbūras judikatūru, gan ar zināmiem nosacījumiem, pat uz tiesisko paļāvību uz īpašumtiesību realizēšanu nākotnē var attiekties ECPAK 1. papildprotokola 1. pantā noteiktā aizsardzība [45]. Tomēr *Inuit Tapiriit Kanatami* un tās līdzprasītāji uz šādu tiesisko paļāvību šajā gadījumā tieši nevar atsaukties. Tas tādēļ, ka to intereses ir saistītas tikai ar subjektīvu vēlmi arī

41 — Ciktāl apelācijas sūdzības iesniedzēji apgalvo, ka komerciālo interešu aizsardzība ECPAK esot nostiprināta plašāk nekā Pamattiesību hartā, to es analizēšu otrā apelācijas sūdzības pamata otrajā daļā (šajā ziņā skat. šo secinājumu 72.–82. punktu).

42 — Spriedumi *Nold*/Komisija (4/73, EU:C:1974:51, 14. punkts), *FIAMM* u.c./Padome un Komisija (C-120/06 P un C-121/06 P, EU:C:2008:476, 185. punkts) un *Sky Österreich* (C-283/11, EU:C:2013:28, 34. punkts).

43 — Spriedumi *Faust*/Komisija (52/81, EU:C:1982:369, 27. punkts), *Swedish Match* (C-210/03, EU:C:2004:802, 73. punkts) un *Alliance for Natural Health* u.c. (C-154/04 un C-155/04, EU:C:2005:449, 128. punkts).

44 — ECT 1979. gada 13. jūnija spriedums lietā *Marckx* pret Beļģiju (sūdzība Nr. 6833/74, A sērija, Nr. 31, 50. punkts), 2007. gada 11. janvāra spriedums lietā *Anheuser-Busch* pret Portugāli (sūdzība Nr. 73049/01, *Recueil des arrêts et décisions*, 2007-I, 64. punkts) un 2012. gada 13. marta spriedums lietā *Malik* pret Apvienoto Karalisti (sūdzība Nr. 23780/08, 93. punkts).

45 — Skat., piemēram, ECT 1995. gada 20. novembra spriedumu lietā *Pressos Compania Naviera* pret Beļģiju (sūdzība Nr. 17849/91, A sērija, Nr. 322, 31. punkts) un 2005. gada 6. oktobra spriedumu lietā *Maurice* pret Franciju (sūdzība Nr. 11810/03, *Recueil des arrêts et décisions*, 2005-IX, 63. punkts).

nākotnē tādā pašā apjomā kā līdz šim slēgt darījumus ar izstrādājumiem no roņiem Eiropas iekšējā tirgū. Turpretim tiem nav atļaujas, piekrišanas vai kaut kāda veida tiesiskās pozīcijas, uz kuru tie varētu balstīt savas izredzes uz šādiem nākotnes darījumiem [46]. Pat atbildot uz pieprasījumu tiesas sēdē, tie šajā ziņā nevarēja sniegt konkrētu informāciju.

77. Arī no dažādajiem ECT spriedumiem, uz kuriem apelācijas sūdzības iesniedzēji ir atsaukušies apelācijas tiesvedībā, neizriet atšķirīgi secinājumi. Proti, attiecīgie spriedumi, atšķirībā no šīs lietas, bija par daudz ko vairāk nekā tikai par uzņēmumu peļņas iespējām – tajos galvenā uzmanība bija pievērsta tostarp tādām ar uzņēmumu saistītām licencēm un klientiem, t.i., iegūtām tiesībām vai aktīvu pozīcijām, kas veido tā komerciālo vērtību [47].

78. Līdz ar to kopumā nevar būt runa par to, ka pārsūdzētajā spriedumā nav ticis ievērots no ECPAK izrietošais īpašuma aizsardzības minimālais standarts. Vispārējā tiesa, atsakoties uzskatīt par aizsargātu no īpašumtiesību viedokļa *Inuit Tapiriit Kanatami* un tās līdzprasītāju paļāvību vien uz to, ka tie varēs turpināt laist Eiropas iekšējā tirgū izstrādājumus no roņiem līdzšinējā apjomā, nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā [48].

79. Līdz ar to arī otrā apelācijas pamata otrā daļa ir nepamatota.

a) Papildu apsvērumi par darījumdarbības brīvību

80. Ja *Inuit Tapiriit Kanatami* un tās līdzprasītāji tagad, apelācijas tiesvedības stadijā, vēlētos papildus atsaukties uz pamattiesībām uz darījumdarbības brīvību (Pamattiesību hartas 16. pants) [49], to argumentācija nebūtu pieņemama divu iemeslu dēļ.

81. Pirmkārt, šīs pamattiesības pārbaude nozīmētu pirmajā instancē analizētā strīda priekšmeta paplašināšanu [50].

82. Otrkārt, ir jāatgādina, ka darījumdarbības brīvība nav absolūta prerogatīva, bet ir jāvērtē saistībā ar tās funkciju sabiedrībā. Tā var tikt pakļauta plaša mēroga valsts varas iejaukšanās pasākumiem, kuri vispārējās interesēs var radīt ierobežojumus ekonomiskās darbības īstenošanai [51]. Par šo apstākli *Inuit Tapiriit Kanatami* un tās līdzprasītāju apelācijas sūdzībā nav pat mazākās norādes. Tādēļ to izklāsts par darījumdarbības brīvību ir pārāk neskaidrs, lai Tiesa to varētu saprātīgi izvērtēt [52].

46 — Šajā ziņā arī ECT spriedums *Maurice* pret Franciju (minēts iepriekš 42. zemsvītras piezīmē, 65. un 66. punkts) un 2001. gada 12. jūlija spriedums lietā *Prince Hans-Adam II de Liechtenstein* pret Vāciju (sūdzība Nr. 42527/98, *Recueil des arrêts et décisions*, 2001-VIII, 83.–87. punkts).

47 — ECT 1989. gada 7. jūlija spriedums lietā *Tre Traktörer* pret Zviedriju (sūdzība Nr. 10873/84, A sērija, Nr. 159, 53. punkts), 1986. gada 26. jūnija spriedums lietā *Van Marle* u.c. pret Nīderlandi (sūdzība Nr. 8543/79 u.c., A sērija, Nr. 101), 1999. gada 25. marta spriedums lietā *Iatridis* pret Grieķiju (sūdzība Nr. 31107/96, *Recueil des arrêts et décisions*, 1999-II, 54. un 55. punkts), 2012. gada 7. jūnija spriedums lietā *Centro Europa 7* un *Di Stefano* pret Itāliju (sūdzība Nr. 38433/09, *Recueil des arrêts et décisions*, 2012, 178. un 179. punkts), kā arī spriedums lietā *Malik* pret Apvienoto Karalisti (minēts iepriekš 44. zemsvītras piezīmē, 93. punkts).

48 — Skat. it īpaši pārsūdzētā sprieduma 109. punktu.

49 — Par to liecina to atsaukšanās uz spriedumu *Alliance for Natural Health* u.c. (C-154/04 un C-155/04, EU:C:2005:449, 127. punkts).

50 — Spriedums *Groupe Gascogne*/Komisija (C-58/12 P, EU:C:2013:770, 35. punkts); skat. arī spriedumus *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija (C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P, EU:C:2005:408, 165. punkts), *Alliance One International* un *Standard Commercial Tobacco*/Komisija (C-628/10 P un C-14/11 P, EU:C:2012:479, 111. punkts), kā arī *Nexans* un *Nexans France*/Komisija (C-37/13 P, EU:C:2014:2030, 45. punkts).

51 — Spriedums *Sky Österreich* (C-283/11, EU:C:2013:28, 45. un 46. punkts).

52 — Šajā ziņā skat. spriedumus *Lindorfer*/Padome (C-227/04 P, EU:C:2007:490, 83. punkts), *Schindler Holding* u.c./Komisija (C-501/11 P, EU:C:2013:522, 45. un 106. punkts) un *MasterCard* u.c./Komisija (C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 151. punkts).

3) Apvienoto Nāciju Organizācijas Pamatiedzīvotāju tiesību deklarācijas ievērošana (otrā apelācijas sūdzības pamata trešā daļa)

83. Visbeidzot, *Inuit Tapiriit Kanatami* un tās līdzprasītāji ar šo otro apelācijas sūdzības pamatu iebilst pret kļūdu tiesību piemērošanā, kas izpaužoties tādējādi, ka Vispārējā tiesa Pamatregulu "nav pārbaudījusi, ņemot vērā Apvienoto Nāciju Organizācijas Pamatiedzīvotāju tiesību deklarācijas 19. pantu".

a) Pieņemamība

84. Lai gan šī iebilduma formulējums nav uzskatāms par piemēru skaidrības ziņā, es – pretēji Parlamentam – to uzskatu par pietiekami saprotamu, lai to varētu lietderīgi izvērtēt apelācijas tiesvedībā. Tas tādēļ, ka būtībā Vispārējai tiesai tiek pārmests, ka tā nav pienācīgi ņēmusi vērā ANOPTD 19. pantā ietvertās prasības attiecībā uz Pamatregulas likumības pārbaudi.

85. Tomēr šī otrā apelācijas sūdzības pamata trešā daļa ir nepieņemama tiktāl, ciktāl tajā ir atsauce uz starptautiskajām paražu tiesībām. Proti, šis jautājums nebija pirmās instances tiesvedības priekšmets Vispārējā tiesā. Līdz ar to, kā pareizi ir norādījis Parlaments, *Inuit Tapiriit Kanatami* un tās līdzprasītāji uz starptautiskajām paražu tiesībām nevar atsaukties arī apelācijas tiesvedībā [53]. Tomēr gadījumā, ja Tiesa apelācijas sūdzības iesniedzēju paskaidrojumus par starptautiskajām paražu tiesībām uzskatītu par vienkāršu to argumentācijas pirmajā instancē papildinājumu [54], turpinājumā pilnības labad es analizēšu arī šo aspektu.

b) Pamatotība

86. Būtībā Savienība atbilstoši LES 3. panta 5. punktam atbalsta starptautisko tiesību normu stingru ievērošanu un attīstību. Tādējādi, pieņemot tiesību aktu, tai ir jāievēro starptautiskās tiesības kopumā, tostarp Savienības iestādēm saistošās starptautiskās paražu tiesības [55].

87. Vērtējot virspusīgi, patiesi varētu rasties priekšstats, ka atbilstoši ANOPTD 19. pantam, kurā ir atsauce uz "brīvprātīgu, iepriekšēju un informētu piekrišanu", pamatiedzīvotājiem tiek piešķirtas sava veida veto tiesības pret tiesību un administratīvajiem aktiem, kas var ietekmēt šīs tautas.

88. Tomēr, analizējot rūpīgāk, no ANOPTD nevar secināt starptautiski saistošas tiesību normas, kuras Savienības likumdevējs, pieņemot Pamatregulu, varētu būt pārkāpis.

89. Pirmkārt, tādai Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās asamblejas rezolūcijai kā tai, ar kuru tika svinīgi pasludināta ANOPTD, nav saistošu tiesisko seku. ANOPTD preambula apliecina šīs atziņas pareizību. Atbilstoši tai šī deklarācija nav jāsaprot kā saistošs tiesību akts, bet gan kā dokuments, "kas *jāīsteno* partnerattiecību garā un savstarpējā cieņā" [56]. Tādējādi šī deklarācija ir nevis juridisks, bet gan politisks dokuments un attiecīgi pats par sevi nevar tikt izmantots kā kritērijs Savienības iestāžu tiesību aktu likumības pārbaudē.

53 — Šajā ziņā skat. vēlreiz iepriekš 50. zemsvītras piezīmē minēto judikatūru.

54 — Skat. tostarp spriedumus *Scaramuzza*/Komisija (C-76/93 P, EU:C:1994:371, 18. punkts), *Akzo Nobel* u.c./Komisija (C-97/08 P, EU:C:2009:536, 38. un 39. punkts) un Komisija/Polija (C-504/09 P, EU:C:2012:178, 35. un 36. punkts).

55 — Spriedums *Air Transport Association of America* u.c. (C-366/10, EU:C:2011:864, 101. punkts).

56 — Skat. ANOPTD preambulas pēdējo apsvērumu (mans izcēlums).

90. Otrkārt, ANOPTD – pretēji apelācijas sūdzības iesniedzēju uzskatam – nevar saskatīt starptautisko paražu tiesību kodifikāciju. Kā zināms, lai rastos starptautiskās paražu tiesības, ir vajadzīgs, lai attiecīgo starptautisko tiesību subjektu vidū būtu vispārēja prakse (*consuetudo*, objektīvais elements), kas tiek atzīta par tiesībām (*opinio iuris sive necessitatis*, subjektīvais elements)[57]. Par to šajā lietā nevar būt ne runas. Proti, Ģenerālās asamblejas rezolūciju, ar kuru tika svinīgi pasludināta ANOPTD, gan atbalstīja plašs Apvienoto Nāciju Organizācijas dalībvalstu vairākums. Taču ir redzams, ka dažas lielās valstis, kurās dzīvo iezemiešu kopienas, ir *expressis verbis* balsojušas pret rezolūciju vai katrā ziņā ir atturējušās balsojumā[58]. Ņemot vērā minēto, katrā ziņā Pamatregulas pieņemšanas brīdi – tikai tieši divus gadus pēc ANOPTD svinīgās pasludināšanas, nevarēja būt runa par vispārēju praksi un juridisko pārliecību attiecīgo starptautisko tiesību subjektu vidū attiecībā uz pamatiedzīvotāju tiesībām.

91. Treškārt, ANOPTD saistošās tiesiskās sekas attiecībā uz Savienību nevar tikt secinātas arī no apelācijas sūdzības iesniedzēju citētās Tiesas judikatūras, kas parādās lietās *NTN Toyo Bearing*, *Fediol* un *Nakajima*. Tas tādēļ, ka šī lieta nav salīdzināma ne ar vienu no šīm lietām:

— ANOPTD nav (ar) Savienības (dalību) radīts vispārīgs un saistošs juridiskais regulējums sprieduma *NTN Toyo Bearing*[59] izpratnē, kura stingra ievērošana būtu Savienības likumdevēja pienākums, nosakot aizliegumu laist tirgū izstrādājumus no roņiem;

— tāpat šajā gadījumā nav konstatējama ar situāciju lietā *Fediol*[60] salīdzināma situācija. Pamatregulas preambulā vienreiz[61] gan ir *expressis verbis* norādīts uz ANOPTD. Tomēr šīs norādes mērķis nekādā ziņā nav piešķirt atsevišķām personām konkrētas uz ANOPTD 19. pantu balstītas tiesā aizstāvamas tiesības;

— visbeidzot, Pamatregulas mērķis nav arī vispārīgi izpildīt Savienības starptautiskās saistības, kā tas bija lietā *Nakajima*[62]. Tas tādēļ, ka ANOPTD, kā jau minēts, nav ietvertas juridiski saistošas prasības attiecībā uz Savienības vai tās dalībvalstu rīcību.

92. Tas, ka ANOPTD nepiemīt "hard law" īpašības, noteikti nevar būt pamats nepareizam secinājumam, ka Savienības iestādēm nav jāņem vērā šāda deklarācija. Proti, tai kā "soft law"[63] ir vismaz ieteikuma raksturs un turklāt ne maznozīmīga politiska nozīme. Minētais ir spēkā vēl jo vairāk tādēļ, ka ANOPTD tika svinīgi pasludināta kā Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās asamblejas rezolūcija un to atbalstīja daudzas valstis, tostarp visas Savienības dalībvalstis.

93. No cieņas pret Apvienoto Nāciju Organizāciju (LES 3. panta 5. punkta otrais teikums) un Savienības uzticības pret tās dalībvalstīm (LES 4. panta 3. punkta pirmā daļa) izriet Savienības iestāžu pienākums analizēt ANOPTD pēc būtības un to ņemt vērā pēc iespējas plašāk savu pilnvaru īstenošanā, pat ja minētajā deklarācijā nav ietvertas juridiski saistošas prasības attiecībā uz Savienības rīcību.

57 — Šajā ziņā skat. it īpaši *ICJ* 1969. gada 20. februāra spriedumu lietās *Nordsee-Festlandsockel* (Vācija/Nīderlande un Vācija/Dānija), *C. I. J. Recueil*, 1969, 4. lpp. (77. punkts), un 1986. gada 27. jūnija spriedumu lietā "Militārās un paramilitārās darbības Nikaragvā un pret to" (Nikaragva/Amerikas Savienotās Valstis), *C. I. J.*, *Recueil*, 1986, 14. lpp. (183. un 184. punkts).

58 — Rezolūcija 61/295 tika pieņemta ar 143 balsīm "par", četrām balsīm "pret" un 11 balsīm "atturas" (*Official Records of the General Assembly*, *Sixty-First Session*, *Supplement* Nr. 53, A/61/53, pirmā daļa, II sadaļa, A nodaļa). "Pret" balsoja Austrālija, Kanāda, Jaunzēlande un Amerikas Savienotās Valstis; no balsojuma atturējās tostarp Bangladeša, Kenija, Kolumbija, Nigērija un Krievijas Federācija.

59 — Spriedums *NTN Toyo Bearing* u.c./Padome (113/77, EU:C:1979:91, 21. punkts).

60 — Spriedums *Fediol*/Komisija (191/82, EU:C:1983:259, 22. punkts); skat. arī neseno spriedumu Padome un Parlaments/Komisija un Komisija/*Vereniging Milieudefensie* un *Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht* (no C-401/12 P līdz C-403/12 P, EU:C:2015:4, 58. punkts).

61 — Regulas Nr. 1007/2009 preambulas 14. apsvērums.

62 — Spriedums *Nakajima*/Padome (C-69/89, EU:C:1991:186, 31. punkts); skat. arī neseno spriedumu Padome un Parlaments/Komisija un Komisija/*Vereniging Milieudefensie* un *Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht* (no C-401/12 P līdz C-403/12 P, EU:C:2015:4, 59. punkts).

63 — Par jēdzienu "soft law" skat., piemēram, no jaunākajiem secinājumiem ģenerāladvokāta P. Krusa Viljalona [*P. Cruz Villalón*] secinājumus lietā Vācija/Padome (C-399/12, EU:C:2014:289, 97. punkts un tajā minētā judikatūra).

94. Šo ANOPTD "*soft law* iedarbību" Vispārējā tiesa nekādā ziņā nav novērtējusi kļūdaini. Tieši pretēji, tā ir pārliecinājusies, ka Savienības likumdevējs ir analizējis ANOPTD saturu. Atbilstoši secinājumiem pārsūdzētajā spriedumā [64] inuītu pārstāvji tika plaši un vairākkārt uzklausīti gan Pamatregulas, gan īstenošanas pasākumu izstrādes laikā un Savienības likumdevējs saistībā ar minēto Pamatregulā ir ietvēris "inuītu izņēmumu" (Regulas Nr. 1007/2009 3. panta 1. punkts), kas inuītiem un citām iezemiešu kopienām ierobežotā apjomā ļauj iztikas nodrošināšanai turpināt tirgot Eiropas iekšējā tirgū izstrādājumus no roņiem, kas iegūti tradicionālās medībās. Šādos apstākļos no Savienības likumdevēja nevarēja tikt prasīts vairāk.

95. Līdz ar to kopumā arī šī trešā un pēdējā otrā apelācijas sūdzības pamata daļa – ciktāl tā vispār ir pieņemama – nav atbalstāma un ir jānoraida kā nepamatota.

D – *Kopsavilkums*

96. Tā kā nedz pirmais, nedz otrais apelācijas sūdzības pamats nav pamatoti, apelācijas sūdzība kopumā nav apmierināma un ir jānoraida daļēji kā nepieņemama, daļēji – kā nepamatota.

V – **Tiesāšanās izdevumi**

97. Ja atbilstoši manam priekšlikumam izskatāmajā lietā apelācijas sūdzība tiek noraidīta, Tiesa atbilstoši Reglamenta 184. panta 2. punktam lemj par tiesāšanās izdevumiem, turklāt precīza kārtība izriet no Reglamenta 137.–146. panta, lasot tos kopā ar 184. panta 1. punktu.

98. No Reglamenta 138. panta 1. un 2. punkta, lasot tos kopā ar 184. panta 1. punktu, izriet, ka lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs; ja spriedums ir nelabvēlīgs vairākiem lietas dalībniekiem, Tiesa lemj par tiesāšanās izdevumu sadali. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējiem atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā apelācijas sūdzības iesniedzējiem spriedums nav labvēlīgs, tiem jāpiespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus. Apelācijas sūdzības iesniedzējiem tiesāšanās izdevumi ir jāatlīdzina solidāri, jo apelācijas sūdzību tie ir iesnieguši kopā [65].

99. Neraugoties uz iepriekš minēto, ir jālemj par Parlamenta un Padomes tiesāšanās izdevumiem. Šīs iestādes, kuras pirmās instances tiesvedībā bija iestājušās lietā Komisijas prasījumu atbalstam, arī apelācijas tiesvedībā sniedza savus rakstveida un mutvārdu apsvērumus. Tiesa šādiem lietas dalībniekiem saskaņā ar Reglamenta 184. panta 4. punkta otro teikumu var piespriest segt savus tiesāšanās izdevumus pašiem.

64 — Pārsūdzētā sprieduma 114. un 115. punkts.

65 — Spriedums *Akzo Nobel Chemicals* un *Akcros Chemicals*/Komisija (C-550/07 P, EU:C:2010:512, 123. punkts); šajā pašā nozīmē spriedums *D* un Zviedrija/Padome (C-122/99 P un C-125/99 P, EU:C:2001:304, 65. punkts), pēdējā minētajā lietā *D* un Zviedrijas Karaliste pat iesniedza divas atsevišķas apelācijas sūdzības, tomēr tām tika piespriests atlīdzināt tiesāšanās izdevumus solidāri.

100. Kā izriet no pēdējās minētās tiesību normas formulējuma (“var”), tā nekādā ziņā neizslēdz, ka attiecīgos gadījumos Tiesa lemj arī citādi un apelācijas sūdzības iesniedzējiem, kuriem spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež segt tās personas tiesāšanās izdevumus, kura pirmajā instancē iestājusies lietā pretējās puses prasījumu atbalstam, ja šo personu, kā šajā gadījumā – Parlamenta un Padomes, prasījumi apelācijas tiesvedībā ir apmierināti[66]. Tomēr šajā gadījumā man šķiet lietderīgi ņemt vērā Reglamenta 184. panta 4. punkta otrajā teikumā noteikto kārtību. Par to liecina arī Reglamenta 140. panta 1. punkts, lasot to kopā ar 184. panta 1. punktu[67].

VI – **Secinājumi**

101. Pamatojoties uz iepriekš minētajiem apsvērumiem, es iesaku Tiesai nolemt šādi:

1) apelācijas sūdzību noraidīt;

2) Eiropas Parlaments un Eiropas Savienības Padome sedz paši savus tiesāšanās izdevumus;

3) pārējos tiesāšanās izdevumus solidāri sedz apelācijas sūdzības iesniedzēji.

66 — Šajā ziņā, piemēram, spriedums Padome/*Zhejiang Xinan Chemical Industrial Group* (C-337/09 P, EU:C:2012:471, 112. punkts); šajā lietā Padomei kā apelācijas sūdzības iesniedzējai, kuras prasījumi tika noraidīti, tika piespriests atlīdzināt tostarp *Audace*, kura pirmajā instancē iestājās lietā pretējās puses prasījumu atbalstam un kuras prasījumi apelācijas tiesvedībā tika apmierināti, tiesāšanās izdevumus.

67 — Šajā nozīmē skat. spriedumu *Inuit Tapiriit Kanatami* u.c./Parlaments un Padome (C-583/11 P, EU:C:2013:625, 116. punkts).